

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Disputatio III. De iuramenti relaxatione, irritatione, & commutatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

22. Quarto, iurasti non alienare bona Ecclesie sine licentia Papae vel superioris; poteris virgenter necessitate ea alienare, si superior adiri non possit, vt affirmat Siluester aliis relatis verbo *Iuramentum* 3. q. 4. Argumento legis tutor qui re-
 portorium ff. de administratione tutorum, vbi ex causa necessitatis potest tutor, administrare bona pupilli inuentario non confecto, quod alias necessitate cessante non potest.

23. Quinto: iurasti non petere beneficium à te renuntiatum, poteris illud accipere si tibi deuo conferatur cap. 2. de renuntiatione. Quia vt ibi notat Gloss. Abbas. m. 9. Antonius n. 4. Immolat. n. 2. Sanch. lib. 3. cap. 17. n. 4. Subintelligitur illud iuramentum ex causa tempore renuntiationis praesistente.

24. Sexto: promotus ad gradum licentiatum in aliqua vniuersitate si iurasti non acceptate gradum doctoratus in alia academia; subintelligitur ex vi illius licentiae; si enim velles gradum licentiatum iterum in alia academia recipere, gradum doctoratus in illa accipere poteris. Sic Abbas dicto cap. 2. de renuntiatione n. 11. Antonius Gomez leg. 22. Tauri num. 10. Sanch. illo cap. 17. num. 5.

25. Septimo renuncians sub Iuramento ius habitum, & speratum: subintelligi debet de iure, quod speras ex causa pro tunc existente. Vnde non censeri renuntiasse iuri ex noua causa & spe superueniente. Nam illud sperare non poteris. Sic Sanch. aliis relatis dicto cap. 17. num. 7.

26. Octaudo: iurasti non diuidere societatem; intelligitur, nisi socius sit rixosus, vel molestus. Ita relato Bartol. in leg. si conuenerit ff. pro socio, docet Siluester verbo *Iuram.* 3. num. 1. vers. & quarto, ex qua resolutione satisficit Siluester illi quaestioni: An pupillus prouocare possit socium ad diuisionem, leg. si pupillorum, ff. de rebus eorum, qui sub tutela, vel cura sunt. Respondet inquam intelligi debere, nisi habeat socium odiosum, vel molestum; Et ita affirmat explicandam esse clausuram apponi solitam in testamento, vt fratres diuidere non possint.

27. Nonò, iurasti stare mandato alicuius; intelligitur, nisi ipse immoderatum praecipiat, argumento cap. quinquauultis, de iurando cap. veniens eodem tit. Quapropter iurans stare sententiae arbitri; subintelligitur, nisi immoderatum praecipiat; & iurans stare dicto & Iuramento alterius de expensis, & interesse; subintelligitur si rationabiliter arbitretur. Et alia plura exempla subiicit Gutier. de Iuram. 1. p. c. 37. & n. 10. & 13. argum. legis si liberti. ita iurauerit ff. de oper. libertus, & l. 27. tit. 11. partit. 3. & leg. 24. tit. 4. partit. 3.

28. Quarta regula est: Iuramentum debet restringi, ne censetur factum in tertij prauidium. Habeat cap. venientes c. cum tuis, c. cum contingat, de iurando, & c. 2. eod. tit. in 6. c. quamuis partum de pactis lib. 6. Ratio est manifesta: quia Iuramentum alteri prauidicandum illicitum est; obligatio ergo non potest. Subiicit exempla; iurasti secretum alicui seruare, non teneris; quando est alteri nocium, sed poteris reuelare iis, qui prodesset, & non obesse possunt, textus in cap. hoc videtur 22. q. 3. sic Sanch. c. 17. n. 25. Azor. 1. p. lib. 11. c. 8. q. 6. Bonacin. tom. 2. disp. 4. q. 1. punct. 16. num. 2. sine. Item iurasti creditori non recedere à loco, nisi prius debitum illi soluas, vocatis à superiore quando soluere non potes, debes ad superiorem recurrere. Quia Iuramento prauidicare iurisdictioni superioris non poteris. At hoc intelligendum est, quando absque eius consensu expresso vel tacito Iuramentum praestitisti; eo quod in loco illo resideres absque eius licentia; vel casu, quo ex licentia illius resideres, non contraxisti debitum ex necessitate sustentationis, sed potius, vt in ludis & commellationibus infumeres; in hoc ergo casu Iuramento non recedendi à loco, prauidicare superioris iurisdictioni non poteris, secus verò si ex illius licentia illo in loco resideres, & ad vitam degendam debitum contraxisti; quia tunc ipse superior tacite Iuramento consensum praestat. Sic Siluester verbo *Iuramentum* 4. q. 6. circa fin. Sanch. lib. 3. c. 17. n. 11. Suar. tom. de Religione lib. 2. de Iuramento c. 34. n. 7.

PUNCTVM XV.

Qualiter Iuramentum dubium interpretandum sit.

SUMMARIVM.

- 1 Si dubius es, an Iuramentum emiseris, non obligaris.
- 2 Si de intentione iurandi dubites, certus verba Iuramenti protulisse, obligaris.
- 3 Si dubium sit licite sit materia, consulendus est superior, si adiri potest.
- 4 Si dubites, an executioni mandatum sit, vel res sint notabiliter mutatae, obligaris.

Hæc difficultas decisa est, 1. p. tra. 1. disp. 3. de conscientia dubia à punct. 9. & sequentibus, sed ibi dicta breuiter in praesenti praestringemus. Multiplex dubium esse potest. Primò dubitare potes, an Iuramentum emiseris. Se-

cundò, an habueris intentionem iurandi. Tertio, an eadem supra materiam capaces. Quarto, an executioni mandatum sit? Vel res notabiliter mutatae.

1. Si dubites an votum, seu Iuramentum emiseris, communis sententia affirmat, & bene; te non esse obligandum, quia in tui fauorem stat libertatis possessio, quæ certo restringenda non est, dum vinculum Iuramenti dubium sit. Quæ ratio probat non solum cum est dubium negatiuum, ita vt in neutram partem valeas producere assensum; sed etiam quando est positiuum, esto te magis inclines, votum emisisse; dummodo pro contraria parte non desint probabiles rationes, votum non esse emissum; quia semper est vinculum dubium, quo tua libertas attingi non debet. Sic Sanchez aliis relatis, lib. 1. in Decalogum cap. 10. num. 36. & lib. 4. cap. 1. num. 16. & lib. 1. de sponsalibus disp. 9. num. 11. Idem est in sensu iuratorio, & non iuratorio accipi; dubitas tamen in quo sensu illa acceperis. Quia semper est possessio pro tua libertate, quæ absque certo vinculo non est absoluta & certo restringenda. Sic Alecius in rubrica de Iuram. num. 5. Caietanus 2. 2. quaest. 89. art. 7. Couarruias de pactis, 1. p. §. 2. num. 2. sine. Suarez lib. 2. de Iuram. cap. 31. num. 3. Et probat textus in cap. clericus de iurando. Vbi Pontifex in illis verbis praemittit pro idem Iuramentum, interpretatur non iurare deuo, neque antiquum Iuramentum ad nouam materiam extendi; cum tamen verba sint facta dubia; possente in alio sensu interpretari.

2. At si de intentione iurandi aut te obligandi dubitas, certus tamen verba Iuramenti protulisse, teneris Iuramento. Quia non es praesumendus fictionem commississe, ne delinqueret praesumaris, quod verum habet; etto coactus iuraueris, vt latius dixi illa disp. 3. punct. 10.

3. Quod si dubites, an Iuramentum sit de materia licita vel illicita; superiorem consulere debes, si adiri potest, puta ipse loco Dei, cui est Iuramentum praestitum, succedit; ac proinde soluere debet, quid Deo gratum sit, si verò superiore consulto adhuc dubium perseuerat, excusaris à Iuramenti executione. Quia Deo grata non est executio, quæ periculum turpitudinis continet, dixi punct. 11.

4. Verum si dubites, an executioni mandatum sit Iuramentum, vel an res sint ita notabiliter mutatae, vt te ab illius executione excusetis; teneris Iuramentum excipere si dubium vincere non potes. Quia ab obligatione certa non est equum, vt excusari ob causam dubiam. Suarez lib. 2. de Iuram. c. 33. num. 7. & 8. Hinc fit, si iurasti ingredi religionem minorum audis pedibus incedentium, incurristi morbum gallicum, vel alium grauem, quo durante excusaris à Iuramento; si resistens ad praesentiam sanitate dubites, possint onera religionis subire ob infirmitatem praeteritam, teneris sane. Quia obligatio est certa, quam excutere non debet excusatio dubia. Sic Sanch. lib. 4. de voto cap. 16. num. 37. relato. Mannel. Rodriguez 2. tom. sum. cap. 95. num. 5. Affirmante laborante illo morbo gallico nunquam censeri ad praesentiam sanitate restitui; ac proinde, qui semel in illum incidit à voto suae religionis excusatur.

DISPVATIO III.

De Iuramenti relaxatione, irritatione, & commutatione.

IRRITATIO Iuramenti est actus, quo superior omnino auferit obligationem à subdito: differt à dispensatione, seu relaxatione, Primò; quia relaxatio est actus Iurisdictionis temporalis, vel spiritualis in subditum, irritatio verò est actus potestatis dominatiuae. Secundò: quia irritatio ad sui valorem nullam causam expostulat. Relaxatio verò sine causa nulla est, à commutatione verò differt tam irritatio, quam relaxatio. Quia irritatio ne & relaxatio extinguitur, aut suspenditur Iuramenti obligatio. At commutatione non extinguitur, sed in aliam materiam transfertur, in his omnes Doctores conveniunt.

PUNCTVM

Quæ Iuramenta in honorem Dei præstita irritari, relaxari, commutari possint, & à quibus?

SVMMARIVM.

1. *Gaudens potestate irritandi vota potest hæc Iuramenta irritare.*
2. *Quid de potestate dispensandi? Si sit potestas ordinaria omnes admittunt ad hæc Iuramenta extendi.*
3. *Si delegata plures negant.*
4. *Limitant aliqui hæc sententiam in Iuramentis, quæ non sunt voto accessoria.*
5. *Probabilis est, potestatem dispensandi in votis extendi ad Iuramenta in honorem Dei præstita.*
6. *Fit satis opposito fundamento.*
7. *Propria auctoritate possunt hæc Iuramenta in rem evidenter meliorem, imò æqualem commutari.*

Cum Iuramentum in honorem Dei præstitum naturam voti imitari dixerimus, superiori disput. punct. 1. inde colligitur gaudentes potestate irritandi vota Deo facta, gaudere etiam potestate irritandi Iuramenta, sumitur ex cap. 30. numeri ibi, æqua potestas tribuitur patri & matri relaxandi vota & Iuramenta, & ita docent, D. Thomas 2. 2. q. 89. art. 9. ad 3. & ibi Casctanus, Silvester verbo *Iuramentum*, §. 9. 7. Azor. 1. p. lib. 11. *Institutionum moralium* c. 10. sine. Toletus lib. 4. sum. c. 23. num. 1. Lessius lib. 2. de iustitia c. 42. dub. 12. numero 61. Sanch. aliis relatis lib. 3. cap. 19. numero 2. Ratio est manifesta: quia potestas irritandi provenit ex potestate dominativa in personam vel in materiam promissam. Qui ergo ob potestatem dominativam in personam, vel in materiam promissam irritare vota potest, poterit & Iuramenta, quæ naturam voti imitantur. Qui autem hi sunt, loquentes de voto dicemus.

2. De potestate dispensandi & commutandi, maior est difficultas an habentes potestatem dispensandi vel commutandi vota, habeant potestatem dispensandi Iuramenta in honorem Dei præstita.

Et quidem si loquamur de habentibus potestatem ordinariam, recepta est omnium sententia affirmans potentem dispensare, vel commutare vota, posse etiam Iuramenta eius materie Deo præstita. Sic Sanchez lib. 3. de *Iurament.* cap. 19. numero 5. & lib. 8. de *matrimonio* disp. 2. numero 16. Basilii Legionensis lib. 8. de *matrimonio* c. 11. num. 1. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 10. q. 2. At si loquamur de potestate delegata.

3. Prima sententia negat, quam tradit Nauarrus sum. c. 27. num. 275. vers. 16. Azor. tom. 1. sum. lib. 11. c. 10. q. 2. Petrus de Ledesma 2. tom. sum. tract. 1. 1. cap. 4. *difficultate* 4. Bonacina tom. 2. disp. 4. q. 1. punct. 17. num. 11. Movenitur; quia Iuramenti vinculum est diversum à vinculo voti, ut *super. disp. diximus*. Ergo concessa potestate solvendi vinculum voti, non debet censeri concessa potestas solvendi vinculum Iuramenti; tamen vinculum Iuramenti minus sit quam vinculum voti. Illa namque regula, cui conceditur minus concedi censetur id quod minus procedit, cum illud, quod minus est, continetur in maiori tanquam pars in toto, aut species in genere. At cum vinculum Iuramenti hæc ratione in voto non continetur, effici videtur facultatem concessam dispensandi, vel commutandi vota ad Iuramenta hæc non extendi. 2. Privilegium gratis concessum, & præcipue ad tollendam obligationem naturalem, & diuinam strictè interpretandum est iuxta textum in *cap. porro de privilegiis c. cum in illos 17. & c. cui de non sacerdotali 27. de prebendis lib. 6.* Ergo privilegium dispensandi in votis non est extendendum ad Iuramenta. 2. Ex stylo curiæ speciale privilegium conceditur ad commutanda vel dispensanda Iuramenta ultra privilegium commutandi, vel dispensandi in votis, ut manifestè constat ex compendio privilegiorum nostræ Societatis. Verbo *commutatio*. §. 1. Et notat Azor. d. q. 2. in fine.

Hanc sententiam extendunt supradicti Doctores specialiter Azor. & Bonac. supra, est Iuramentum votum confirmet, illique sit accessorium. Nam eo ipso (inquunt) redditur illud votum nouo illo vinculo superueniente ita roboratum, & confirmatum, et potens dispensare vel commutare vota, illud commutare, vel dispensare non possit. Quia facultas dispensandi vel commutandi vota, irretitur de votis simplicibus non de qualificatis, qualia sunt Iuramenta.

4. Secunda sententia temperat præcedentem media via procedens: distinguit inter Iuramenta voto accessoria, quæque ad firmandam promissionem assumuntur, & inter Iuramenta de Castro Sum. Mor. Pars. 115

menta, quæ voto accessoria non sunt, & ad firmandum bonum propositum assumuntur. Priora Iuramenta censet ex facultate dispensandi vel commutandi vota posse dispensari, vel commutari, secus verò posteriora. Sic videtur tenere Lessius lib. 2. c. 42. dub. 12. n. 60. veli. *sed videntur* Sanch. lib. 8. de *matrimonio* disp. 2. n. 23. & lib. 4. de *voto* c. 33. n. 18. & 20. Priorem partem probant: quia eo ipso qua Iuramentum sit voto accessorium, promissionemque confirmet, sublato voto, & promissione ipsum contruere necesse est. Sed potens dispensare in votis, potest votum, cui Iuramentum accedit dispensare; cum ex aduentu Iuramenti non mutetur eius natura. Ergo potest in Iuramento illi accessorio. Secundam partem probant fundamentis prioris sententiæ adductis.

5. Tertia sententia, cui adhæreo, (est duæ præcedentes sint satis probabiles,) affirmat, privilegium concedens commutationem, aut dispensationem votorum extendi ad Iuramenta in honorem Dei præstita, siue accessoria sint voto, siue non sic expressè Suar. tom. 2. de *Religione* tract. de *voto* lib. 6. c. 14. à num. 19. Basilii Legionensis lib. 8. de *matrimonio* c. 11. à numero 4. Emanuel Sà, verbo *votum*, de *voti irritat.* numero 16. probabilem reputant Sanch. & Lessius supra. Ratio præcipua est: quia hæc Iuramenta ob affinitatem cum votis vota in communi hominum æstimatione reputantur. Ut satis colligitur ex *Textu in cap. pervenit el segundo de iureiurando*. Vbi dicitur propositum aut promissum non infringit, qui in melius commutat. Nominè enim propositi, aut promissi non solum votum, sed Iuramentum intelligitur; tum quia sub titulo de iureiurando ponitur, tum quia certissimum est, Iuramentum, cuius Deus creditor est, posse in melius commutari, quia illi est gratius. Ergo privilegium respiciens vota hæc Iuramenta respicit.

6. Hinc solum est fundamentum præcipuum prioris sententiæ. Nam est vinculum Iuramenti distinctum, & diversum sit à vinculo voti: in communi hominum æstimatione æquiparantur. Ad secundum nego privilegium, dispensari concessum, est strictè interpretandum, ut latè probavi *tract. de leg. disp. de privilegio, & dispensationibus*: tamen privilegium dispensando concessum strictè interpretatur. Neque obinde sit, privilegium in bulla cruciata concessum ad vota commutanda, non extendi ad Iuramenta. Tum quia privilegia bullæ, quia sunt remunciatoria & in favorem publicum latam admittunt interpretationem. Tum quia hæc Iuramenta ob affinitatem & similitudinem cum votis sub votis comprehenduntur, argumento *legis tantum ff. de seruo corrupto. iuncta lege si quis seruo, Cod. de furtis*. Ad tertiam respondeo; illud fieri, non quia necessarium, sed ut securius procedatur; & serupuli cessent, præcipue cum probabile multo sit, gaudentem potestate dispensandi, vel commutandi vota, non posse Iuramenta.

Propria verò auctoritate poteris hæc Iuramenta sicut & vota in rem evidenter meliorem commutare, cum non dicatur propositum seu promissum infringere, qui in melius illud commutat. Ut dicitur in *d. cap. pervenit, el segundo de iureiurando*. Et ita tenet Toletus lib. 4. sum. c. 23. n. 3. in *nova editione*. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 7. punct. 4. colum. 5. ad finem. Bonacina tom. 2. disp. 4. q. 7. punct. 17. n. 10. Sanch. lib. 3. sum. c. 19. num. 9. Emanuel Sà, verbo *Iuram. num. 33. & alij apud ipsos*. Addunt Sanch. & Bonacina supra, (quod latius tract. feci. examinabimus) idem esse dicendum de re evidenter æquali, quia posita hæc æqualitate redditur Deo, quòd illi æquè gratum est; ergo sic illi satis. Secus verò est in promissione hominibus facta, quibus æquè gratum est, quod in se est æquè bonum, aut melius, unde non tenetur acceptare rem æqualem, aut meliorem ea, quæ sibi promissa est, sed in eadem specifica forma debet Iuramentum impleri.

PUNCTVM II.

Quæ Iuramenta in favorem hominum præstita irritari possint, vel remitti, & à quibus?

SVMMARIVM.

1. *Personæ quæ potestatem habent dominativam, irritare possunt Iuramenta de materia sibi subiecta, & exemplis manifestatur.*
2. *Remissione seu condonatione creditoris de materia sibi promissa cessat Iuramenti obligatio.*
3. *Possit ne creditor Iuramentum præstitum principaliter in honorem Dei remittere si cedat in sui favorem obligatio. sub distinctione respondetur.*

Regula ab omnibus Doctoribus recepta est, omnes illas personas quæ potestatem habent dominativam, irritare posse subditorum Iuramenta de materia sibi subiecta.

ta. Probo discurrendo per singulas personas. Primò. Pontifex irritare potest Iuramenta de alienandis, vel non alienandis rebus Ecclesie, de remunerando beneficio, de non augendo numero Canonicoꝝ, de non acceptando gradu Doctoratus in alia Academia, & similia. Quia sunt de materia dispositioni Pontificis subiecta, ac proinde censetur tempore excepta potestas superioris, *conueniens de iure iurando*. Sic Covarr. *de pactis* l. p. §. 3. num. 5. vers. 8. Sanch. *lib. 3. in Decal. c. 20. num. 1.* Neque ad irrationem horum Iuramentorum vna causa exigitur, sufficiens enim causa est, negandi tibi vltimam materiam subiectam Pontificis dispositioni, quod verè illa materia iuxta dispositionem subiecta sit. Sic Siluester verbo *Iuramentum* §. 9. 2. Azor. *l. p. lib. 1. institutionum moralium* c. 9. §. 9. & c. 10. in fine. Sanch. *lib. 3. sum. c. 20. num. 1.* tamen alij contrarium sentiant.

Secundò Episcopus in sua Diocesi potest irritare Iuramenta, quæ ipso inconsulto beneficiarij præstitit de materia eius dispositioni subiecta, vt si iurauerit, non acceptare præbendam, neque Ecclesie seruire, poterit Episcopus, si iudicauerit conueniens cogere, vt acceptent, sicut cogit Gregorius Florentium Archidiaconum, *c. Florentium* §. *distinct.* Et notauit Sanch. *dicto lib. 3. sum. c. 19. num. 7.*

Tertiò Prelatus regularis potest quocumque Iuramentum à religioso factum irritare. Quia ratione voti obedientie plene religiosi voluntas est Prelato subiecta: ita vt absque illius consensu nihil firmum stare possit. Sic Sorus *lib. 8. de iustitia* q. 1. art. 9. *ad finem corporis* Petrus de Ledesma *2. sum. sum. tract. 11. c. 4. dub. 1.* quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 3. in Decalog. c. 20. num. 3.*

Quarò, vt ea Iuramenta vxoris in fauorem tertij irritare poterit, quæ fuerint de materia iuxta dispositioni subiecta. Cum autem marito non solum sua bona, sed etiam bona dotalia vxoris ei subiecta sint, *leg. doce ancillam, C. de rei vendic. c. 1.* Efficitur sane, quodcumque Iuramentum de his bonis sponsonis irritari à marito possit. Sic Matienzo, Gutierrez, Sanchez, & alij statim referendi. Imò credo, hæc Iuramenta spectato iure Castellæ nulla indigere relaxatione: cò quòd obligatoria non sint. Prohibita namque est vxor sine licentia viri contractum, vel distractum habere, *leg. 2. tit. 3. lib. 5. compilat.* Ergo Iuramentum, afficiens talem contractum, obligatorium esse non potest, vt potest factum in viri præiudicium, & contra legis prohibitionem ex Textu in *c. cum contingat de iure iurando, c. quamuis pactum de pactis* in 6. & ita tenet Matienzo *d. l. 2. Gloss. 1. in fine num. 18.* Gutierrez. Authent. *Sacramenta puerum, d. num. 42.* & *l. p. de Iuramento confirmat.* c. 1. n. 34. Mol. *na tom. 2. disp. 343. vers. de vxore*, Sanch. *lib. sum. c. 20. n. 3.*

Aduertendum tamen est bona vxoris durante matrimonio dispositioni mariti subiecta esse. Quia ad sustinenda matrimonij onera conceduntur, *leg. pro oneribus, C. de iure dotium.* At matrimonio dissoluto cessat subiectio; neque de illis maritus disponere potest, ex quo fit, si vxor disponat de suis bonis in tempus, quo matrimonium fuerit dissolutum, vel morte viri, vel propria ipsamque dispositionem Iuramento firmat, non videtur maritus tale Iuramentum irritare posse. Quia non cedit in eius præiudicium, neque est de materia, quæ eius dispositioni subiecta sit spectato tempore, pro quo fit dispositio. Sic Gutierrez. *d. c. 1. num. 34.* Sanch. *lib. d. c. 20. num. 3.* Burgos de Paz *conf. 2. num. 97.*

Quinò, Dominus respectu serui irritare eius Iuramenta potest, si vergant in eius præiudicium. Imò censeo, hæc non indigere relaxatione vt pote obligatione carentia. At Iuramenta de materia, quæ fuerit extra eius dominium, irritare non poterit, quia in illa materia non procedit seruus vt seruus, sed vt liber. Sanchez *dicto c. 20. d. 3. fine.*

Sextò parentes & tutores quocumque Iuramenta, quibus pupilli, seu impuberes firmant contractum rerum suarum, irritare possunt. Quia secundum probabilem sententiam non firmant contractum. Imò spectata nostra sententia cum nulla obligatio, nec ciuilitas, nec naturalis sit in iis contractibus, nulla indigent hæc Iuramenta relaxatione, vt pote cadentia supra materiam vanam & inutilem. Iuramenta verò, quibus puberes suarum rerum contractum firmant, non poterunt parentes, nec tutores irritare. Quia ratione Iuramenti extracta est materia ab eorum dispositione, & minores dispositione legis facti sunt maiores per Iuramentum. Quapropter non conceditur illis restitutio in integritatem, iam si ex contractu læsi sunt, vt bene aduertit Lessius *lib. 2. c. 42. dub. 12. n. 61. ex lege 1. c. 2. c. si aduersus venditionem.*

2. Secunda Regula est; remissione seu condonatione creditoris, de materia sibi promissa, cessare Iuramenti obligationem. Quia cessat fundamentum illius. Deus enim in tantum obligari iuramentum vult, in quantum is, in cuius gratiam fit, optat esse obligatum, si igitur is remittit obligationem, & Deus remittere censetur. Possit autem eum, in cuius utilitatem cedit Iuramentum, hanc remissionem facere, nemini potest esse debitum: cum cuilibet datum sit, debita sibi remittere. Hæc

autem remissio non est propriè relaxatio, ac irritatio. Quæ neque est actus iurisdictionis spirituales; nec potestatis dominatiuæ, vt bene dicunt alij relatis Sanch. *lib. 3. c. 19. n. 2. c. 20. n. 4.* Bonac. *disp. 4. q. 1. de Iuramento* *trinit. 17. n. 3.* Est tamen actus domini in materiam promissam, quæ de causa ad irrationem reducit. Quapropter vt hæc remissio cum habeat, debet materia Iuramenti in utilitatem remittentis cedere. Nam si in honorem Dei cedit, est occasione hominis oblata sit, vt si iuratus Petro te ingressorum religionem, locum habere non potest hæc remissio, vt alij relatis docet Sanch. *d. c. 20. n. 5. c. lib. 1. de matrimonio* *disp. 52. n. 9. ad primam.*

3. Difficultas verò est: an possit creditor Iuramentum præstitum principaliter in honorem Dei remittere, cò quòd tota obligatio in sui gratiam & fauorem cedat. Verbi gratia inuita pietatis promissum sub Iuramento alicui pauperi elemosinam, poteritne pauper obligationem remittere?

Et quidem si pauperem non determinasti; clarum est nolum esse qui post obligationem remittere. Quia illud Iuramentum Deo est factum, & inducit rationem voti; neque res promissa cedit in gratiam huius pauperis determinati, sed huius vel illius, ergo nullus est in particulari, qui possit remittere. Sic Sanchez *d. lib. 3. sum. c. 20. num. 8.*

Verum si pauperem determinasti; probabilius est, & mihi certum remittere posse obligationem, nolendo promissum acceptare. Quia illud Iuramentum censetur factum conditionem habere, idmodò velis promissam acceptare is, de cuius commodo agitur. Non enim, (vt bene ait Lessius statim allegandus) intendis inuitam ad beneficium acceptandam cogere, vel nolenti obrudere. Ergo si ille noluit, vel conuenit, non obligaris; cessat enim conditio, sub qua obligatio indita est.

Quod verò Thomas Sanchez *lib. 1. de sponsalibus* *disp. 42. num. 7. fine* §. 9. & Sitar. *lib. 2. de Iuramento* *c. 39. num. 8. 11. c. 12.* Insinuat posse pauperem remittere obligationem iustitiam remanente obligatione Iuramenti si velis promissam impleri, nisi non probatur. Nulla enim ex supradictis Iuramentis obligatio iustitiam, aut fidelitatis in promittente oritur, comparatione pauperis, sed tota obligatio est comparatione Dei esto in pauperis utilitatem cedat. Quapropter nulla alia via potest pauper obligationem remittere nisi vel condonando promissum, vel nolendo illud acceptare.

P V N C T U M I I I.

An in Ecclesia sit potestas relaxandi Iuramenta homini præstita.

S V M M A R I V M.

1. *Corum est, hanc in Ecclesia esse potestatem.*
2. *Quæ sit legitima causa huius relaxationis.*
3. *An Iuramentum solvendi ea, quæ iudo ad creditum iust acquisita, possit relaxari? Negat Sanchez, & vniuersi est oppositum.*
4. *Ob turpitudinem creditoris relaxari Iuramentum potest.*
5. *An procedat hæc doctrina, si turpitudines versetur in expendo Iuramento, & non in re iurata? Negat aliqui, sed contrarium est dicendum.*
6. *Concedi potest, ab Episcopo relaxatio Iuramenti leui mensæ extortis.*
7. *Possunt supradicta Iuramenta post commissum periculum relaxari.*
8. *Potesit per hæc relaxatio sine manifestatione commissi periculi.*
9. *Prærogatio bullæ, & alij privilegia concedentibus potestatem dispensandi in votis iuratis, hæc Iuramenta omnia quæ extorta relaxari non possunt, vt probabilis deservitur.*

1. **C**ertum est Christum Dominum potestatem relaxandi Iuramenta in Ecclesia reliquisse, vt pote ad animarum salutem & rectam Ecclesie gubernationem necessariam. Solum est spectandum; an ad hæc causa iusta huius relaxationis. Nam ea seculi neque Pontifex hanc remissionem concedere. Quia Deus, cuius nomine eam concedit, non approbat, priore namque hominem absque rationabili causa iure sibi quæsitum iniustum est. Ex quo fit, Pontificem non solum non posse absque causa legitima Iuramenta in gratiam hominum facta relaxare, sed nec commutare. Quia vnum pro alio iniusto creditore solui hequit; *l. mutuum* *ff. si certum petatur*. Sic Abbas *c. peruenit, el segundo de iure iurando*, Siluest. verbo *Iuramentum*, 4. 9. 20. Angel. *cod. 5. num. 33.* Sanch. *lib. 3. sum. c. 21. num. 3.*

2. Si autem roges. Quæ sit legitima causa huius relaxationis?

tionis? Respondeo duplicem in genere esse aliam, quæ bonum commune directe respicit aliam quæ primum creditoris. Bonum commune directe respicit, si observatio Iuramenti bono communi obicit, ut si iurasset non denuntiare, non accusare, non contra testari. Hæc enim Iuramenta observant recte administrationi. Quia obstant ne crimina detegantur, & puniantur; ne iudicium recte exerceatur; ne defendatur innocentia; & ne iustitias opprimi possit. Quare hæc Iuramenta à quolibet auctoritatem quasi Episcopalem habente relaxari optime possunt. Imò credo regulariter nulla indigere relaxatione, ut pote nullam obligationem inducentia. Ad huiusmodi causam reducuntur omnia Iuramenta cadentia super contrarius lege prohibitis; præstat enim sufficientem relaxationis causam legis transgressio. Si forte necessaria fuerit, quod dixerim, quia ut super. disputat. probaturum est Iuramentum licitum, & obligatorum esse non potest, nisi promissionem validam confirmet aut in redemptionem vexationis apponatur.

3. Ex his inferri potest: an Iuramentum solvendi ea, quæ ludo vitio sunt acquisita, vel quæ in Hi Spania in ludo ad credendum acquiruntur possit ab Episc. relaxari?

Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 31. num. 2. Censet relaxari non posse. Mouetur, quia ex communiore sententia non tenetur recipiens hanc pecuniam restituere. Ergo nullam turpitudinem committit, ergo nullam præbet causam relaxationis.

Verius tamen in casu relaxari hoc Iuramentum posse, ut pote in fraudem legis emissum, & turpitudinem continens aduersus leges saltem cum de factis acceptatur. Sic alius relatis docet Gutierrez. 1. p. de Iuram. confirmat. c. 53. num. 8. & probabile reputat Sanch. lib. 3. in Decal. c. 21. num. 10. Et lib. de sponsalibus disp. 32. num. 24. Plures Doctores pro hac parte adducit. Imò. x. timo hoc Iuramentum relaxatione non indigere; quippe quod cadit supra materiam indubitam. Leges enim Castellæ 8. et 9. tit. 7. lib. 8. recipit. Ita has promissiones & obligationes prohibent, ut prorsus irritas & nullas faciant. Ibi. *Damos por ningunas qualesquier obligaciones scripturas promessas que las tales personas cerca de los bñcios. Ex quibus verbis (in eo iudicio) manifestè efficitur, recipientem sic acquisita retinere non posse; obligatamque esse si recipiat, restituere. Quia alienum recipi non potest, nisi debeat. At ut illius promissionis non debeat eo ludo acquisitum, cum promissio nulla sit. Ergo recipi non potest. Deinde Iuramentum de illa solutione faciendum nullum est; quia est de acta quodam vano & iniuri, acque ex redemptione vexationis honestato. Et ita tenet Valquez opuscul. de testam. c. 3. dubio 2. n. 40.*

4. Secunda causa, ob quam Iuramentum in visitatione hominum factum relaxari potest, est turpitudinis eius cui præstitum est, vel quia iniurè exegit, vel quia delictum commissum dignum priuatione iuris acquirit; & pertinet enim ad bonum Ecclesiæ delicta punire & iniustitias tollere, fraudesque remouere.

Et quidem posse relaxari Iuramentum in poenam delicti commissi nemini esse potest dubium. Si enim delinquens puniri potest ob delictum bonis propriis acquisitis; à fortiori puniri poterit acquirendis, eaque de causa Iuramentum fidelitatis & obedientiæ excommunicatio præstitum remittitur in e. non sancti vult. iuratos 15. q. 6. Et notaui Lessius lib. 2. cap. 4. dub. 1. num. 64.

Posse autem relaxari Iuramentum, quia iniurè extortum est, constat. Quia eo Iuramento nullum ius pari, in cuius visitationem credit, acquiritur; sed solum Deo. Præstat ergo Dei vice: gerens obligationem remittere; ne iniustis ex iniustitia facta commodum consequatur neve iuratis iniuste vexetur. Quod verum habet, etiam si turpitudinis non sit commissæ à creditore; sed ab alio tercio. Quia iam tertius iniustitiam commisit, & iurans iniuste vexatur, quæ est potissima causa huius relaxationis.

Hanc relaxationem concedere potest non solum Pontifex, sed Episcopus, & qui potestatem quasi Episcopalem habent. Sic alius relatis Couarr. de pactis 2. p. 5. num. 2. in principio. Molina tom. 1. tract. 2. disp. 149. fol. 742. Aragon. 2. 2. q. 89. art. 7. circa solutionem ad 3. Suar. lib. 2. de Iurament. c. 41. num. 6. et 7. Sanch. alios referens lib. 1. de sponsalibus disp. 32. num. 15. Et lib. 3. in Decal. c. 21. num. 6. Neque obstat c. si verò et c. verum de iuramentis, ubi dicitur, hæc Iuramenta à summis Pontificibus solere relaxari, quia ut bene respondet Abbas eo c. verum num. 2. & Alex. de Neuo num. 3. & Sanch. illa disp. 32. n. 15. Pontifex narrat factum; non tamen releuat sibi eam potestatem; ac proinde censenda est Episcopis concessa, iuxta c. nuper de sententia excommunicata.

5. Restant tamen aliquot difficultates examinanda. Prima: an superior doctrina procedat, cum turpitudinis visitatio in modo exigendi Iuramentum, non in re iurata, ut contingit quando creditor debitorem cogit metu, vel fraude iurare soluturum debitum legitimum. Negant aliqui sed absque fundamento. Quare dicendum est relaxationem concedi posse. Quia

For. de Castro Sum. Mor. Pars. II.

in petitione illius Iuramenti fecit creditor iniuriam, & consequenter tenetur illam quoad fieri potuit reparare. At nulla alia via aptiori reparari potest quam Iuramenti remissione. Tenetur ergo ipse eam facere, si minus prælatas. Nam certissimum est (ut inquit Suar. 2. lib. 2. de Iuram. cap. 41. num. 51.) Quoties superior cogere potest creditorem, ad remittendum Iuramentum, posse ipsum remittere: Adde factis bono communi expedire hanc relaxationem concedere, ne iniuste vexantes effectum tuæ iniquitatis obtineant, & ne vexati grauentur hæc causa.

6. Secunda difficultas: an concedi possit ab Episcopo hæc relaxatio si metu leui Iuramentum extortum sit Sanchez lib. 4. de matrimonio disp. 20. num. 9. Refert, duas oppositas sententias, quarum prima negat concedendam esse relaxationem, eo quod in cap. si verò de iurando et in cap. verum eodem tit. de grauissimo metu mentio fiat. Secunda verò sententia affirmat concedendam esse relaxationem, quia Iuramentum metu etiam leui factum sponte non præstat, quam spontaneum consensum requirit Iuramentum ut relaxari non possit. cap. si licet. et c. accepta de restitutione sponsalium, & Authentica Sacramenta puberum. Cod. si aduersus venditionem. Pro utraque sententia plures Doctores Sanchez refert, eos tamen sic conciliat, ut negatiua sententia procedat in foro externo; eo quod in illo foro non admittatur relictio contractus ex metu leui. Secunda verò procedat in foro conscientie, quia ad illi turpitudinis ex parte recipientis taliter, quod in illo foro nequit licet merum incurtus retinere ea via acquisita, sed obligatus est restituere, sicut si metus grauis incurtus esset, confonat hinc sententia Suar. lib. 2. de Iuram. cap. 41. num. 59.

Adde, et hoc verum sit, nihilominus etiam in foro externo datur huius Iuramenti relaxatio, quando non ad petitionem partis procedit iudex, sed ex officio, tunc enim conuenientissimum est, hanc relaxationem concedere, ne iniustitiam etiam leuissimè effectum habeant.

7. Tertia difficultas est, an supradicta Iuramenta possunt post commissum peritium relaxari.

Communis sententia Caonistiarum negat esse concedendam. Sic Cardinalis cap. delictores de iurando, sine. Vbi Imola num. 8. Abbas cap. 1. eodem tit. num. 3. & ibi Felinus num. 28. Federicus Senensis Ancharanus & alij quos sequitur Couarr. de pactis 2. p. 5. num. 2. & addit Felinus supra num.

3. Neque pariem posse remittere, postquam à altera parte in peritium incidit. Couarruias verò dicit, posse remitti à parte obligationem Iuramenti, quæ remanet; non tamen commissum peritium; nisi forte quoad poenam. Limitant tamen hæc omnia Felinus & Panormitanus supra, ut procedant quando perseuerat in peritio; ut si iurasti solvere tempore determinato; neque soluisisti; ceteris, dum non soluis, perseuerare in peritio, quia perseuerantia posita, non potest tibi beneficium relaxationis concedi; sed debes solvere; esto postea possis repetere. Secus verò dicunt supradicti Doctores esse, si ex aliqua causa à peritio excusatus, vel quando ipsum peritium non trahit tractum successiuum; sed semel commissum, ab eo desistis; ut si iurasti non contrauenire venditioni; contrauenisti; ut si iurasti peccasti. At si desistis peritium non continuas; poteris tunc relaxationem Iuramenti obtinere. Fundamentum horum Doctorum desumitur ex cap. quia frustra 14. de iuris ibi Frustra legis auxilium inuocat, qui committit in legem, qui ergo committit in legem Iuramenti frustra petit illius relaxationem.

Ceterum concedi posse relaxationem Iuramenti inique extorti post commissum peritium, non solum in foro conscientie (in quo non existimo locutos supradictos Doctores) sed etiam in foro externo tenet. Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 32. num. 16. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. de Iuramento cap. 41. à num. 22. usque in finem et alij apud ipsos. Ratio est, quia ex commisso peritio non tollitur potestas iniuste relaxante. Non enim turpitudinis alterius superiori obesse poterit. Ergo poterit relaxare, ac si nullum esset commissum peritium. Neque obstat supradictum cap. quia frustra. Fatemur enim non posse uti beneficio legis, qui committit in legem, qualiter committit usurarius, qui virtute litterarum recuperat sibi debita intendit; & tamen non valet ipse restituere quæ debet. Hæc enim non venit beneficio litterarum ad exequendum peccatum, sed ad perseuerandum in illo. At petens relaxationem Iuramenti, etiam commissum peritio, intendit exequere peccatum imò quando eam petit, non perseuetat in peccato peritij, & consequenter non committit in legem, etiam si in illam commiserit; quia ut bene dicit Suarez illo cap. 41. n. 23. obligatio solvendi non ita virget pro singulis momentis; quin possit quis & dolere de transgressione Iuramenti; & proponere illud non amplius committere, vel solvendo vel statim sine mora querendo relaxationem. Quare dum illam querit, peritium non committit. Quia Iuramentum semper intelligitur factum sub conditione, petendi relaxationem, si causa subsit. Adde nulla lege peritium reddi incapax talis relaxationis.

relaxationis; licet enim propter commissam peritium puniri possit; non tamen iuramentum puniatur in denegatione relaxationis. Cur ergo id affirmandum est?

Ex qua doctrina infero cum Suar. d. lib. 2. de Iuramento c. 1. num. 26. non esse talem relaxationem nullam; et sic potatur sine manifestatione commissi criminis. Quia hoc non per se confert ad iustitiam, vel causam relaxationis; & qui illam petit, potest aliter penitentiam agere de commissi peritio; sicut si fecisses votum ingrediendi religionem intra annum, illudque violasses, postea sequenti anno (causa sufficiente existente) petere dispensationem, etiam tacita transgressione voti. Quia nulli tibi canetur hanc transgressionem esse manifestandam. Neque domi illam relaxationem procuras, reus es tui; quia iam facis, quod in te est, ut a voto liber exiatis. Secundum infero ipsum creditorem posse condonare Iuramentum, & totum solum debitorum non obstante peccato debitoris. Quia propter peritium debitoris prius non est creditor iure suo, libere disponendi de rebus suis, & remittendi gratis sua debita. Et hinc sumit Suar. & bene, argumentum quod id possit facere superior, qui voluntatem subditi quasi eminenter in sua potestate continet; imo poterit cogere creditorem, ut relaxaret iuxta postum in cap. 1. de iurando, non obstante mora victio debitoris; Tum quia textus nihil distinguit; an cogendi sint ante commissum peritium relaxare Iuramentum, vel post. Tum etiam quia peccatum debitoris nullam ius dedit iniquo creditori; neque liberavit illum a debito relaxandi. Potest igitur eodem modo cogi. Nam interuentio peritij non dimittit potestatem relaxandi Iuramentum inique extortum. Hanc coactionem facere potest iudex Ecclesiasticus etiam in seculares creditores iuxta d. c. 1. & docet ibi Abbas n. 3. Alex. de Nevo n. 8. Couarr. 1. variar. c. 4. num. 4. Et hoc est optimum remedium quoties creditor noluisset tale Iuramentum remittere, vel quoties debitori molestam fuerit ad creditorem accedere pro relaxatione.

Quarta difficultas. An privilegio bullarum & aliis privilegiis concedentibus potestatem dispensandi in votis iurati, possint hanc Iuramenta inique extorta remitti? Respondeo videtur probabile id fieri posse. Quia ex his nullum ius pati est acquisitum, sed Deo; ac proinde tanquam vota iurata regularia sunt. Sic Bartholomaeus de Ledesma. dub. 13. de matrim. post 3. conclusionem pag. 1354. Manuel. Rodriguez 1. tom. summ. 2. editione c. 231. num. 4. c. 189. num. 9. c. 244. num. 4. Emanuel Sa verbo Iuramentum num. 32. indicat Tolletus lib. 4. cap. 23. n. 2. c. 3. in principio. Oppositum tamen est longe probabilius; eo quod hanc Iuramenta non fiant Deo, & in eius gratiam; sed homini, ac proinde non habent rationem voti, sed Iuramenti. Quapropter per bullam, aut quodvis aliud privilegium concedens relaxationem voti si iurati hanc Iuramenta relaxari non poterunt. At si privilegium concederet relaxationem Iuramentorum absque tertij prauidicio; sane hanc Iuramenta comprehenderet; cum ex eis nullum ius tertio acquiratur; ac proinde eorum relaxatio absque prauidicio tertij fit. Et ita docet relato Petro de Ledesma Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 32. num. 17. c. lib. 3. sum. c. 21. num. 16. Suarez lib. 2. de Iuram. c. 41. num. 15.

PUNCTUM IV.

Qualiter Iuramenta apposita contractibus in quibus dolus incidit, possint à iudice Ecclesiastico relaxari?

SUMMARIUM.

- 1 Si fiant ab impubere esto doli capace relaxari possunt ab Episcopo.
- 2 Secus facta Iuramenta à puberibus nisi lesi fuerint ultra dimidium.
- 3 Quid si minores iurauerint, non contravenire contractui, nec ratione minoris aetatis, nec laesione, neque alia ratione.
- 4 Si Iuramenta praesentent à maioribus viginti quinque annis, non possunt ob enormem laesionem relaxari: secus ob enormissimam.
- 5 Quae sit lesio enormissima?
- 6 Solum in contractibus reciprocis datur rescisso contractus ob enormem, vel enormissimam laesionem.
- 7 Si contractus Iuramento praestitus fuerit geminatus, aliqui negant posse dari relaxationem, probabilis est oppositum.
- 8 Non est locus rescissioni contractus nec relaxationi, si deceptor voluit iustam estimationem rei supplere.
- 9 In Romana curia non conceditur relaxatio ad effectum agendi in obligationibus cameralibus.

10 Praestata absolutio Iuramenti ad effectum agendi si res declaratur contractus iustus, obligat Iuramentum, si cuius sit iniustus declaratur.

11 An in illis casibus, in quibus ob laesionem enormem, vel enormissimam potes agere ad rescissionem contractus vel pretij supplementum inique Iuramenti relaxatione, videris non indigere.

12 Contrarium defendit communis sententia.

13 Conciliantur supradicta sententia.

Hanc Iuramenta fieri possunt ab impubere, à pubere, & à maiore. Si fiant ab impubere, quantumvis doli capace sit, & proximus pubertati; possunt ab Episcopo relaxari, quia ob defectum minoris aetatis contractus non firmant. Sic Sanch. lib. 3. sum. c. 21. n. 18. Non caret probabilitate, ut ex super. d. c. 3. constat hanc Iuramenta relaxatione non intelligere. Quia obligatoria non sunt; eo quod cadunt super contractus à iure reprobatos.

2. Si vero hanc Iuramenta à puberibus fiant; quia habent vim firmandi contractus, ac si tales contractus essent à maioribus celebrati, ex Textu in Authent. Sacramenta à puberibus non poterunt ab Episcopo relaxari, nisi forte lesi fuerint ultra dimidium. Nam hac laesione itante potest Episcopus relaxationem Iuramenti concedere, ut illa concessa possit agere ad contractus rescissionem, aut iusti pretij supplementum. Quia ex Iuramento absolute praestito, quo puberes iurati non contravenire contractui, non videntur excludere beneficium l. 2. Cod. de rescindenda venditione. Et ita docent multi quos referunt & sequuntur Couarr. de padis 3. p. §. 4. num. 6. Molina lib. 2. de primogeniis c. 3. num. 21. Anou. de Padilla in leg. 2. num. 33. Guiter. de Iuramento l. p. c. 26. num. 8. & in Authent. Sacramenta à puberibus à num. 86. Anton. Gomez. 2. tom. variar. c. 14. de rescript. minorum num. 20. Matienço l. 7. cap. tit. 1. l. 1. Gloss. 8. num. 50. Sanch. l. 3. sum. c. 21. n. 18. Quod à fortiori procedit si limitare iurarent: scilicet, se non contravenit ratione minoris aetatis; tunc si enormiter lesi sint, possunt agere etiam absque Iuramenti relaxatione, vel ad rescissionem contractus, vel ad supplendum iustum pretium ratione laesionis. Sic Sanch. ibi c. 21. num. 18. cum Couarr. c. 2. §. 4. num. 6. Matienço eadem Gloss. 8. num. 5. Ratio est: Quia apponendo illam limitationem clare indicatur solum velletate contractui ratione aetatis, non vero ratione laesionis, alteriusve causae.

3. Verum si minores expresse iuraverint, se non contravenit contractui, neque ratione minoris aetatis, neque ratione laesionis, aut alia ratione non poterunt absolvi à Iuramento ratione enormis laesionis; quia huic expresse renuntiant bene tamen poterunt absolvi ratione enormissimae laesionis, quia huic censendi non sunt renuntiare. Sic Sanch. ibi c. 21. n. 18 & Guiter. Authent. Sacramenta n. 88. c. alij apud iser. Si autem lesio enormis (hoc est ultra dimidium existimacionis) contingat simul cum metu reverentiae & obsequij patenti, aut maritalis poterunt à Iuramento absolvi, & agere ad contractus rescissionem ratione enormis laesionis. Quia metus ille reverentialis iunctus laesioni praestat praesumptionem doli, & oppressionis, & defectum liberi consensus. Sic Couarr. d. 3. p. §. 4. num. 7. Alciatus in c. cum conjugat. n. 2. c. num. 81. de iurando, c. alij relatu Guiter. Authent. Sacramenta à puberibus, num. 93. c. 94.

4. Quod si supradicta Iuramenta copulativa contractus praesentent à maioribus 25. annis eo casu, quo praestati possunt; non poterit eis beneficium relaxationis concedi ob enormem laesionem; sed tantum ob enormissimam. Quia enormi laesioni appositione Iuramenti censentur renuntiare; sedis enormissimae. Quia haec dolo & equiparantur. Sic Couarr. quibus allegatis de padis 3. p. §. 4. num. 4. c. 5. Padilla §. leg. 2. c. de rescindenda venditione num. 32. Guiter. Authent. Sacramenta à puberibus num. 92. c. de Iuramento l. p. c. 26. num. 8. c. 7. Molina lib. 2. de primogeniis c. 3. num. 18. Sanchez d. cap. 21. num. 18.

5. Quod si iniquitas, quae sit censenda enormissima lesio? Alij quos refert Molina ibi n. 18. Existimant esse laesionem ultra quadruplum, vel saltem triplum iusti pretij; imple tamen arbitrio iudicis relinquunt; Couarr. vero lib. 2. variar. c. 4. n. 1. cum Castiodoto de res. l. 1. tit. de emptio. Padilla lege 2. c. de rescindenda venditione num. 41. Guiter. d. d. cap. 26. n. 7. Quibus consentire videtur Sanchez ibi cap. 21. num. 18. Existimant laesionem enormissimam iudicandam esse, quae in duplo excedit iustum pretium. Unde testatur Covarruvius in Praetorio Granatensi se vidisse in prima, & secunda supplicationis instantia decimum esse, hanc laesionem enormissimam contigisse cum domus valoris ter mille, & quingentorum aureorum vendita fuit mille & quingentis aureis, & in praetorio Rotae refert ex Castiodoto iudicatum, hanc laesionem contigisse, cum res valoris bis mille & trecentorum aureorum, solis mille fuit vendita, & haec videtur verior sententia.

6. Debet

6. Debes tamen advertere, non esse locum rescissioni contractus, nec relaxationi Iuramenti ob enormem vel enormissimam laesionem in contractibus gratuitis, sed solum in re ipsa, ubi interuenit, do vt des, facio vt facias. Quia donator clarè intelligit, se laesum esse in tota illa quantitate, & sciens vult, id beneficium in alium conferre. Sic Menchaca lib. 1. controuersiarum vsus frequentium cap. 13. numero 5. Molina lib. 2. de primogenito cap. 3. numero 30. Sanchez lib. 3. summ. cap. 21. num. 19. Et nos diximus super, disputat. punct. 5.

7. Secundò aduerte aliquibus placere, non posse contractum rescindi nec relaxationem Iuramenti obtineri, etiam ob enormissimam laesionem si iuramento praestito fuerit geminatus. Sic Decius cons. 181. cum. 6. penult. Et in. Coartuuias de pactis 3. p. 5. 4. num. 6. etiam. conclusione. mouentur ex Authent. siue à me. Et ex lege si mulier Cod. ad Senatusconsultum Velleiani. Vbi quomuis mulier fideiubendo pro alio obligati non possit; quin ei competat exceptio Velleiani; si tamen in eadem causa bis se obligauerit, tenet obligatio, & cessat exceptio. Sic videtur dicendum in supradictis contractibus iuratis. Nam minor vel maior iurant contractus; etio minori competat exceptio legis 2. Codice de rescindenda venditione ratione enormis laesionis, & maior exceptio laesionis enormissimae. Si tamen geminent obligationem, cessabit exceptio, & Iuramenti relaxatio. Admittit hanc doctrinam Gutierrez in Authentica Sacramenta, num. 99. Eo casu, quo secunda obligatio fiat post biennium primae; fetus si in eodem instrumento, vel intra biennium fuerit. Quia Textus in Authentica siue à me, Et in lege si mulier non absolute loquuntur, sed quoties mulier post primam intercessionem à se factam biennio elapso fecit secundam intercessionem pro eadem causa; vel dedit pignus, vel intercessionem. Quia ex intervallo temporis ius praesumit fideiussionem mulieri vtilem esse.

Ceterum verius existimo ob geminam obligationem, etiam cum intervallo biennii, non priuati iuramentum potestate petendi rescissionem contractus, & Iuramenti relaxationem illis in casibus, in quibus aliis petere poterat. Quia nullibi cauerit talis effectus; & cum fraudibus faueat, non est absque claro fundamento asserendus. neque ex supradictis legibus. Siue à me, Et lege, si mulier, desum potest argumentum. Tum, quia illa dectio est specialis in illo casu. Tam quia est diuersa ratio. Nam in contractibus fideiussionis mulieribus, de se nulla est deceptio. Neque ob deceptionem conceditur exceptio Velleiani; sed ob mulieris fragilitatem, & imbecillitatem. At in laesione enormi, & enormissima deceptio est, & defectus consensus; & ob eam causam rescissio contractus, & relaxatio Iuramenti conceditur. Ego quantumuis obligatio multiplicetur, non impedit hanc rescissionem & relaxationem. Neque enim aequum erat, ob repetitam iniuriam priuati deceptum iure sibi concessio reparandi deceptionem, potius ob geminam deceptionem celerius relaxatio Iuramenti, & rescissio contractus concedenda erat. Sic defendit pluribus relictis Burgos de Paz cons. 28. n. 22.

8. Tertio aduerte; non esse locum rescissioni contractus, nec relaxationi Iuramenti ratione enormis, vel enormissimae laesionis, si deceptor vult iustam retributionem rei supplementi. Quia tunc nullus est dolus, ratione cuius debeat contractus rescindi. Sic Gregorius Lopez leg. 56. tit. 5. partia 5. sine. Et leg. fin. tit. ult. part. Coartuuias 3. parte de pactis §. 4. num. 7. Sanchez lib. 3. summ. c. 21. n. 22.

9. Quarto aduerte cum Coartuuias d. num. 7. & Sanchez num. 14. in Romana curia ex stylo signaturae non concedi relaxationem Iuramenti, etiam ad effectum agendi, in Iuramento praestito in obligationibus conceptis in forma Camerae Apostolicae.

10. Quintò aduerte: praestita absolute Iuramenti ad effectum agendi, si penatio iudicio pronuncietur contractum esse validum manere iuramentum obstrictum vinculo Iuramenti; ac si relaxatum non fuisset. Quia solum ad effectum agendi, hoc est, ad inueniendum rescissionem contractus, vel pretij supplementum sui data absolute. Verum si in iudicio summario praestita absolute ad effectum agendi, tandem penario iudicio contractus iudicetur iniustus, & rescindendus; licet tutius sit, peti iterum absolute Iuramenti absolute; non tamen necessaria est. Quia primo absolute ad effectum agendi hunc sensum habet, vt liberè agat contra illum contractum, si illius malitiam probauerit. Sic expresse Couarr. lib. 1. vartiarum cap. 4. num. 6. Sanchez lib. 3. summ. cap. 21. num. 23.

11. Sed adhuc est grauis difficultas; an in illis casibus in quibus ob laesionem enormem vel enormissimam potes agere ad rescissionem contractus vel pretij supplementum, indigeas Iuramenti relaxatione? Videris non indigere, vel posse agere non obstante Iuramento. Quia ea de causa in illis casibus agere potes; quia non censetur Iuramentum ad illos casus extendere; censetur enim iurare, se perseveraturum in

contractu, dummodo laesus grauetur, aut grauissime non fueris. Ergo etiam si agas absque relaxatione, Iuramentum non violabis. Et confirmo; ea de causa, minor, qui expressè iurauit stare contra, et illic non contrauenire ratione minoris aetatis, potest absque relaxatione Iuramenti contrauenire ob laesionem enormem, quia ob hanc causam non censetur iurasse, non contrauenire. Sed idem praesumitur de minore absolute iurante, & de maiore comparatione laesionis enormissimae. Ergo in omnibus his casibus nulla est necessaria Iuramenti relaxatio: Et specialiter probatur in casu enormissimae laesionis, eo quod stante hac laesione est doli & fraudis praesumptio. Argumento Textus in leg. Lucius §. omnes ff. qua in fraudem creditoris, sed stante dolo nullum est Iuramentum, vt superiori disputatione diximus. Ego in illo casu cessat Iuramenti obligatio. Sic tenet Rolandus à Val e cons. 59. num. 27. lib. 1. Et cons. 60. num. 68. lib. 4. Et plures relati à Arias, Pinelo, Couarr. & Gutierrez statim à legandis.

12. Contraria sententia, nempe in supradictis casibus opus esse relaxatione Iuramenti, vt ad contractus rescissionem agere possis ex laesione enormi, si minor sis, & ex laesione enormissima si sis maior, est communis, & in praxi recepta. Sic Arias Pinellus in repetitione legis secunde, Cod. de rescindenda venditione 1. parte cap. 1. num. 8. Gutierrez. Authent. Sacramenta puberum, num. 96. Coartuuias 3. parte §. 4. num. 8. Et 1. parte de Iuramento cap. 26. num. 6. Martiengo lib. 5. rescipitationis tit. 11. leg. 1. Gioia 8. num. 51. Antonius de Padua dicta leg. 2. num. 32. Sanchez lib. 3. summ. cap. 21. num. 18. Et 28. Mouentur, quia iurans stare contractui videtur iurasse, nunquam contrauenire, dum Iuramentum relaxatum non fuerit.

13. Ceterum supradictis sententias facile conciliare possumus, si affirmemus primam in foro interno procedere, & secundam in foro externo. Nam cum in foro interno veritas spectetur, & praesumptiones cessent, si iurans certus est se enormiter, vel enormissime laesum esse, poterit ad rescissionem contractus vel pretij supplementum procedere non obstante Iuramento. Quia non censetur ius renunciaffe. At in foro externo cum praesumptiones ibi locum habeant, praecipue cum veritas inuestigata non est, nequaquam sic iuranti permitti possunt agere ad contractus rescissionem, qui Iuramentum ad effectum agendi relaxetur. Quia cum intentant contractus rescindere, non constat in illo foro de laesione, & consequenter non constat cessare Iuramenti obligationem. Ergo est concedenda relaxatio nisi minus impeditur actio ob perituri periculum.

PUNCTUM V.

Quae requirantur vt Iudex Iuramenti iniuè extorti relaxationem concedat.

SVMMARIVM.

1. Requiritur causae cognitio.
2. Quae cognitio dubia, an certa? media via proceditur.
3. Citanda est pars ad huius Iuramenti relaxationem, quando absolute conceditur.
4. Quando ad effectum agendi tantum, aliqui affirmant, verius est citationem non requiri.
5. Potest relaxatio Iuramenti per procuratorem peti, imò ipso iurante, non petente concedi.

1. Primò ad relaxationem concedendam requiritur in relaxante causae cognitio. Haec enim relaxatio est quaedam dispensatio iuris naturalis, & diuini tertio praedictantis; non igitur fieri potest absque causae legitimae cognitione. Sic omnes Doctores.

2. Solum est difficultas, quae cognitio requiratur; an certa, an sufficiat dubia?

Eman. Sà verbo Iuramentum num. 32. Affirmat, dubiam sufficere pro relaxatione Iuramenti ad effectum agendi, ideo enim permittitur contractus rescissionem intentare; quia dabitur est, in tali contractu iniustitiam interuenire.

Innocentius verò & alij à Felino cap. 1. num. 17. de iurando censent cognitionem certam de iniustitia contractus requiri. Quia cum is, in cuius fauorem Iuramentum praestitum, ius habeat, vt sibi Iuramentum seruetur, non debet hoc iure priuari absque manifesta iniustitia. Priuatur autem, quoties relaxatur Iuramentum, etiam ad effectum agendi. Ergo id fieri non potest absque cognitione certa de iniustitia.

Ceterum media via procedendum est, ad relaxationem Iuramenti, ac effectum agendi, requiri & sufficere cognitionem probabilem de iniustitia contractus. Sic alijs relictis Sanchez lib. 3. summ. cap. 21. num. 27. Et in primis requiritur hanc cognitionem;

cognitionem, nec sufficere dubiam. Sic probat: Quia in casu dubij in fauorem possidentis iudicandum est, praecipue cum ex hoc iudicio excludatur delictum. At positum iuramento in cuius gratiam factum est, possidet, ne contra iudicium actionem intenet. Ergo ab hac possessione excludi non debet ob dubium de iniustitia. Praeterea videtur iniquum in casu dubio praesumere iniustitiam, & iudicium ferre; ac si commissa esset. Deinde quodlibet iuramentum, eo ipso quod homini fit, relaxari non potest; solum ab regula generali excipiuntur iuramenta iurque extorta, sed dato iuramentum in gratiam hominis esse factum, est regula, quod relaxari non possit. Ergo ab hac regula ob dubium iniustitiae excipi non debet. Quod si certa esset requirita, Episcopus concedens relaxationem iuramenti ad effectum agendi, simul declararet, contractum esse rescindendum, & vapore clari iniustum. Non igitur ad hanc relaxationem est necessaria ea certa notitia. Restat ergo, ut probabilis sufficiat, quae per summariam informationem etiam uoico teste deponente habetur.

3. Secundum requiri potest, cuius interest; nempe illius, in cuius gratiam iuramentum praestitum est. Et quidem si relaxatio esset concedenda in integrum, ita ut in totum extingueret iuramenti obligationem, omnia Doctores sentent, fieri non posse absque partis citatione. Quia concessa hac relaxatione simul contractus rescinditur, & iurans liber ab obligatione declatur. Quod fieri absque citatione partis, esset sententiam ferre contra inauditam partem; quod est absurdum.

4. Difficilis ergo est: an si relaxatio non in totum, sed solum ad effectum agendi, vel excipiendi concedatur, debeat necessario pars citari? Affirmat Felinus cap. 1. a. num. 23. de iurisdictione. Pot. in practico. 2. pro. praesidio 2. num. 38. Didacus Perez. in leg. 1. tit. 2. lib. 3. ordinamenti col. 814. vers. quare 16. Ratio est: quia citatio necessaria est, quoties tractatur de rebus praedictis c. 1. de causa possessionis & propriet. Clementina Pastoralis de re iud. c. 7. in quoque ff. de re iud. sed in hac relaxatione agitur de praedictis partis, cum molestetur uocatione, & obligatione iustificandi contractum. Ergo fieri non potest absque citatione.

Nihilominus verum est, citationem non requiri. Sic docuit pluribus relictis Couarr. lib. 1. var. c. 4. num. 6. Gur. in Authent. Sacramenta puerum num. 112. Sanchez lib. 3. in Decal. c. 21. num. 28. Ratio est: quia hanc relaxationem Praelatus concedere ex officio potest, eo solum, quod summarie probatum fuerit, iniustitiam in contractu inuenisse. Ut tenent plures Doctores in c. 1. de iurisdictione. Sed in his, quae Praelatus ex officio facere potest, quaeque plenam probationem non exigunt, citatio necessaria non est. Ergo. Item hac citatio ad nullum effectum utilis esse potest. Si quidem pars consentire non tenetur in relaxatione, imo potius apud dissentiente confiditur, ut in iudicio examinatur iurans tanquam calumniosus conlemneret, & expensas soluat, quas altera pars litigando & contractum defendendo fecit. Ex quo fit parum, aut nihil praedictari ei, in cuius gratiam iuratum est.

5. Tertio aliqui requirunt, ut ipse iurans per propriam personam relaxationem iuramenti peteret; eo quod est personale vinculum. Sed hoc nullo modo est concedendum; sed per procuratorem peti potest. Imo iurante absente, & ignorante iuramenti relaxatio concessa a superiore potest. Ex Textu in leg. Labeo ff. de iurisdictione. & ita alii relictis tradit Sanchez dicto cap. 21. num. 37.

PUNCTVM VI.

Quis superior remittere, aut relaxare potest iuramenta homini praestita.

SVMMARIVM.

1. Episcopus, capitulum sede vacante, & vicarius generalis, si iudex sit contractus, pot. si relaxationem concedere.
2. Iudex Ecclesiasticus loci, in quo contractus est celebratus, potest relaxationem concedere, si petatur pro foro externo, secus si pro conscientia foro.
3. Si relaxatio absolute concedatur, solum iudex, qui rem citare potest, eam valet concedere.
4. Iudex secularis non pot. si propriam relaxationem concedere.
5. Quid sit probandum, ut iudex Laicus compellat ad iuramenti relaxationem, vel ipse iuramentum remittat.

6. A quo superiore facienda est hac iuramenti remissio.
7. Ad hanc absolutam remissionem debet Laicus iudex, pot. rem citare, secus si remissionem concedat ad effectum agendi.
8. Iudex Laicus interpretari iuramentum potest.
9. Qualiter iudex Laicus cognoscere possit de nullitate relaxationis ab Ecclesiastico factae.

DE superiore Ecclesiastico, & saeculari quiri potest, quis sit, qui potestatem habeat relaxandi, vel remittendi iuramenta, quae remitti vel relaxari possunt.

1. Si de superiore Ecclesiastico loquamur, constat, Episcopum, & capitulum sede vacante id posse, & generaliter omnem habentem iurisdictionem quasi Episcopalem. Vnde Vicarius Generalis Episcopi hac iuramenta potest relaxare. Quia habet cognitionem causarum cap. 2. de officio vicarii in 6. & cum eadem cognitio esse non possit absque hac relaxatione, poterit hanc relaxationem, ut quid accessorium expedire, ita Baldus c. 1. de iurisdictione in iudicio. & ibi Alexander de Neuo num. 29. Quos sequitur Sanchez lib. 3. sum. cap. 21. num. 32. Limitat tamen & bene Sanchez ut intelligatur, vicarium generalem posse, hanc relaxationem concedere, dummodo sit iudex legitimus contractus iurati, & relaxatio petatur pro foro externo. Nam si solum pro conscientia foro petatur relaxatio, aut vicarius non sit iudex legitimus illius contractus; nequaquam poterit ex vi vicariatus hanc relaxationem concedere. Quia hac relaxatio esset directa iuramenti dispensatio: in generali vicariatus commotione potestas dispensandi non clauditur.

2. Dubium tamen est: an Praelatus loci, in quo iuratum est, possit hanc relaxationem concedere? Breuiter respondeo. Primo: si relaxatio petatur pro foro externo, iudex Ecclesiasticus loci, in quo contractus est celebratus, poterit relaxationem concedere. Quia ratione contractus soluntur contractantes eo in loco forum, cap. fin. de foro competentis, & iudex contractus. Sic Sanchez dicto cap. 21. num. 21. cum Felino cap. finali de foro competentis, num. 24. Quod si pro foro conscientiae petatur relaxatio, iudex loci in quo contractus est celebratus nihil potest. Quia in illo foro non contractus; sed domicilium iurisdictionis praestat. Sanchez loco citato.

Secundum respondeo; solum Praelatus iurantis potest concedere relaxationem iuramenti pro conscientia foro, vel ad effectum agendi. Quia hac relaxatio est dispensatio nomine ipsius Dei. Debet ergo dispensans superior esse eius, quo cum dispensat, & eius obligationem remittit: cum in illum iurisdictionem exerceat.

3. At si relaxatio non pro conscientia foro tantum, nec ad effectum agendi, sed absolute concedatur, ad rescindendum contractum, & extinguendum iuramentum ab omni modo obligatione, solum iudex, qui rem citare potest, poterit relaxare. Quia ad hanc relaxationem citatio partis necessaria est ut diximus. Vnde Episcopus iurantis iuramentum relaxare poterit omnino, si pars, cui est facienda citatio, sit eius subditus, aut sit in eius territorio; secus vero si abiens sit. Quia extra territorium nequit fieri citatio, nisi de consensu superioris illius loci, lege extra terminum ff. de iurisdictione omnium iudic. Felinus & Sanchez supra.

4. Si vero loquamur de superiore saeculari nullus est, cui possit relaxationem propriam concedere. Quia hac concessio est actus spiritualis iurisdictionis, cuius saecularis est incapax. Est enim directa vinculi iuramenti remissio nomine Dei. Sic notauit Suarez lib. 2. de iuramento cap. 41. num. 16. circa medium. Sanchez lib. 3. cap. 21. num. 15. At est relaxationem propriam concedere non potest, potest tamen nomine partis obligationem remittere. Si enim saecularis Princeps potest cogere subditum, ut iuramenti obligationem remittat, & ipse nolente subditio remittere poterit. Quia superior supplet potest consensum, quem subditus tenetur praestare. Quia ratione, si superior vendat tuam domum ad solendum tuis creditibus, teneas de euictione, ac si ipse tibi vendidisset. lege si ob causam Cod. de euictione. Quia factum iudicis reputatur factum partis. Et ita tenet Couarruias lib. 1. variorum cap. 4. Molina tom. 1. de iustitia disp. 149. vers. dixi deinde Enaquel Sa verbo iuramentum, num. 29. Sanchez lib. 3. sum. c. 21. n. 1. c. 15.

5. Ut autem superior Laicus subditum compellat ad iuramenti remissionem, vel ipse nomine subditi remittat, debet prius probare in illo iuramento ex parte recipientis turpitudinem interuenisse, & rem per iuramentum promissam ad iudicium saeculare spectare. Si enim dubium sit: an in iuramento detur turpitudinis vel rei praemissa cognitio ad iudicium saeculare alioquin non spectat, potestas Laica remittere iuramentum nequaquam poterit. Sic Couarr. dicto lib. 1. variorum cap. 4. num. 5. Gregorius Lopez lege finali verbo. Que la fizo sit. 11. partia 3. Gutierrez Authent. Sacramenta numero 160. Sanchez lib. 1. de matrimonio disp. 31. num. 11.

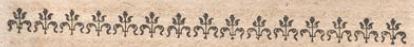
DE
CASTRO
PALATINO
II III

numero 18. & lib. 3. sum. c. 22. numero 1. & 15.
 6. Hac tamen condonatio, seu Iuramenti remissio necessarii faciendi est a superiore ipsius, cui est iuratum. Si quidem condonatione hac exercetur in ipsam iurisdictionem ipsius obligationem condonando. Sic Molina d. disp. 149. colum. 5. Sanchez d. cap. 22. num. 17. Ex quo fit si is, cui iuratum est, fidelis sit, & Laycus, posse superiorem iudicem illum tam Ecclesiasticum, quam Laycum remittere, & condonare obligationem. Quia est causa mixti fori. Si vero clericus sit is, cui iuratum est, solus Ecclesiasticus iudex potest remittere, si infidelis; solus illius superior, non iudex Ecclesiasticus. Quae omnia docet Sanchez, d. c. 22. n. 19. & Suar. lib. 2. de Iuram. c. 41. n. 16. circa medium.

7. Sed est advertendum, condonationem hanc absolutam Iuramenti fieri non posse a Layca vel Ecclesiastica potestate absque patris citatione. Si quidem omnino ab obligatione Iuramenti liberat & contractum dissolvit. At si remissio Iuramenti non esset absoluta, sed limitata, nempe ad effectum agendi; patris citatio necessaria non est, ut ex superiori puncto constat. Possit autem Laycam potestatem remittere Iuramentum ad effectum agendi, docet expressè Molina. tract. 2. de iustitia disp. 149. pag. 348. vel iuxta hactenus dicta suo. Quia si is, cui praestitum est Iuramentum, potest non obstante eo facultatem concedere, ut res iudicio deferatur, iustitia ne sit, ita potestas publica tam Layca, quam Ecclesiastica eandem concedere potest.

8. Deinde iudex secularis & legislator civilis interpretari potest Iuramentum de materia seculari fori, an scilicet obliget, vel non. Quia Princeps secularis ac civilis legislator ius habet, interpretandi humanas dispositiones eorum, in quos ius habet ferendi leges; ita ut possit conventionum, promissionum, testamentorum & similibus actuum verba interpretari quia interpretatio facta etiam Iuramentum ipsum interpretatur, cum Iuramentum iis actibus humanis appositum eodem modo sit intelligendum, ac ipse actus. Si quidem iurans id Iuramentum firmat quod simpliciter verbo promiserat. Ita Cotarr. l. p. §. 3. n. 3. vel tertium illud. Sanchez, lib. 3. c. 22. num. 3.

9. Denique inquiri posset: an iudex secularis cognoscere possit de nullitate relaxationis Iuramenti ab Ecclesiastico iudice concessa? Felinus cap. 1. de iuramento num. 12. & cap. 2. num. 3. de sensu lib. 1. Paz in sua pract. 2. p. prelud. 2. n. 38. Sanchez, l. 3. cap. 22. num. 4. Affirmant id fieri posse, si relaxatio ab Ecclesiastico iudice concessa, sit evidenter nulla, vel iniqua. Sed hoc cautè intelligendum est. Si enim nullitas vel iniquitas relaxationis non appareat; sed probatione & examinatione indiget, admitendum non videtur, posse secularem de tali relaxatione cognoscere; ne iudex secularis superior fiat Ecclesiasticae potestati.

DISPUTATIO IV.

De Aduratione.

ADURATIONE affinis est Iuramento, eo quòd sit diuini Numinis contestatio, de ea quatuor disputanda sunt, quid sit, & quòduplex, quaeque conditiones ad eius honestatem requirantur? Secundo, qui adurare possunt? Tertio, qui adurari? Quarto, qui modus seruandus sit in aduratione demonis.

PUNCTUM I.

Quid sit aduratio, quòduplex, quae eius conditiones, & qualiter ab oratione & Iuramento differat?

SUMMARIUM.

- 1 In qua significatione aduratio in praesenti usurpetur.
- 2 Desinitur aduratio & explicatur.
- 3 Duplex est aduratio, solemnis & priuata.
- 4 Item deprecatia & imperatiua.
- 5 Ad honestatem adurationis veritas, iustitia, & iudicium requiruntur, & qualiter veritas.

- 6 Qualiter iustitia requiratur.
- 7 Qualiter iudicium.
- 8 Modus in aduratione seruandus est.
- 9 Ad quam virtutem aduratio pertinet.
- 10 Qualiter ab oratione, & Iuramento differat.
- 11 Aliquando aduratio Iuramento miscetur.

Inomen adurationis spectemus aequiuocum est; sumitur namque saepe pro Iuramento, ita ut idem sit adurare, ac iurare cum aliqua tamen vehementia ac firmitate. Sed de hac significatione non est sermo in praesenti, late enim in superioribus dictum est. Deinde sumitur aduratio pro eo, quod est ad iurandum inducere. Sed neque de ea in hac significatione tractamus. Quia haec significatio cum Iuramento coincidit. Quare adurationem in praesenti sumimus, pro contestatione diuini numinis ad aliquid faciendum, vel committendum, siue Iuramentum petatur, siue non.

2. Aduratio ergo sic sumpta definitur. Ut sit contestatio rei sacrae, ut eius reuerentia, amore, vel timore promoueatur aduratus, ad aliquid faciendum vel omitendum. Sic D. Thom. ab omnibus receptus 2. 2. q. 90. art. 1. Aduratione namque diuinum nomen contestatur. Et quasi praesens adducimus, ut eius praesentia, & autoritate permoueatur ad iuratum facere, quod petimus vel imperamus, eaque de causa in aduratione tria inueniuntur adurans, aduratus & is per quem aduratur, esto non semper realiter distincta sint ut videbimus.

Notaretur dixi; adurationem esse contestationem rei sacrae, ut comprehenderem non solum contestationem Dei, sed etiam sanctorum, per quos fieri potest aduratio, sed diuerso modo. Nam cum sit aduratio contestatio Deum, vel sanctos, ut ad ipsum relatus est propria, & perfecta aduratio, utpote quae summam vim, & auctoritatem habeat, ad rem operatam imperandam. Quando vero sit contestatio sanctorum secundum sua merita, & dignitatem propriam absque speciali ad Deum habitudine, aduratio propria non est; esto ad illam reducat. Quia non habet illam summam vim & efficaciam, ad imperandum; esto magnam habeat. Exemplo Iuramenti declaratur, si enim Deum, vel sanctos, ut ad Deum relatus testetur, proprie Iuramentum facit. Quia infallibilem veritatem in testem adducit. Si autem sanctos secundum suam propriam excellentiam testetur; non Iuramentum, sed testimonium humanum, & de se infirmum inducit. Sic in contestatione Dei, & sanctorum dicendum est.

Dixi contestationem rei sacrae, ut excluderem contestationem rei humanae, seu profanae. Si enim per viam Patris ab amico peras beneficium, non aduratio, sed amicitialis obsecratio est; petimus ad humanam & politicam amicitiam. Quae omnia latius tradit Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. de aduratione cap. per totam Sanchez, lib. 2. cap. 42. num. 2.

3. Duplex est aduratio; alia tolemnis; alia priuata. Solemnis est, quae fit ex praescripta forma ab Ecclesia instituta, & à ministris ad id consecratis. Priuata est, quae solemnitate caret.

4. Rursus aduratio siue solemnis, siue priuata est duplex deprecatia, & imperatiua, deprecatia; qua contestatione rei sacrae alterum deprecatur. Imperatiua; qua imperatur. Prioris exempla sunt, illud ad Romanos 12. obsecro vos per misericordiam Dei ut exhibeatis, &c. Item vultus Ecclesiae in lacrimis & orationibus: contestantur enim merita Christi, & sanctorum, ut Deus permoueatur postulata concedere. Posterioris exempla sunt illud Genesis 24. Vbi Abraham adurauit seruum per Dominum caeli, & Genesis 47. Vbi Iacob filium suum Ioseph adurauit, ut non sepeletur illum in Aegypto, & Paulus 1. ad Timotheum 4. adurauit Timotheum, per aduentum Christi & regnum eius, ut praedicaret verbum Evangelij opportune; & importune. Et 1. ad Thimotheum 2. Thimotheus adurauit, ut epistola illa legeretur; & hac adurationem inique Princeps Sacerdotum adurauit Christum per Deum viuum Matth. 26. Ad huius generis adurationem debent reduci exorcismi Ecclesiae, qui sunt daemones adurantur.

5. Ut autem aduratio honesta sit, eas conditiones Doctores exposulant, quae in Iuramento, nempe veritatem, iustitiam & iudicium; sed diuersimodè; veritas namque exposlatur. Primo ex parte rei contestatae, hoc est per veram rem factam; & non per fictitiam & falsam contestatio fiat. Si enim per Iouem & Iupiter, quasi per verum Deum obsecraret, aut imperaret; non adurationem, sed idololatriam committeret; & consequenter grauissimum peccatum. Requiritur ergo ad adurationem veri numinis inuocatio. Secundo exposlatur veritas in animo adurantis, ut scilicet procedat ex vero animo obtinendi postulata, vel imperata; alias in vanum, & quasi inuisibile diuina auctoritas contestaretur, sed hoc regulariter peccatum